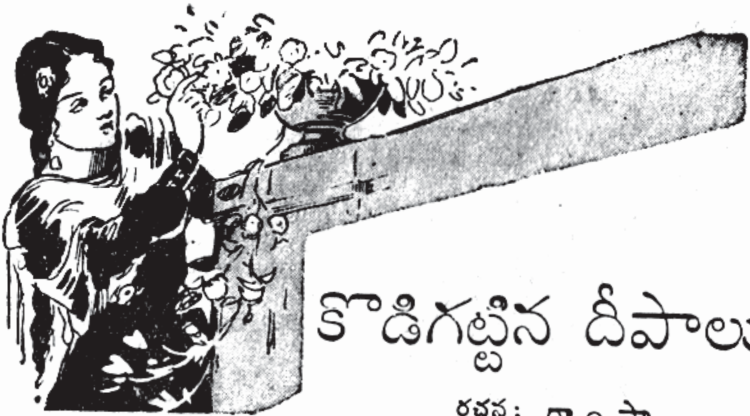

కొడిగట్టిన దీపాలు

రచన: రాంషా

కామేశం వ్రాసిన ఉత్తరాన్ని సరోజ చదువుతోంది....

"నువ్వు లేకపోతే నేను లేనట్టే. దుర్భరమైన నా ఒంటరి జీవితాన్ని తలుచుకొని కుమిలిపోతూ ఆ అంధకారంలో నువ్వే ఒక్క ఆశాజ్యోతి వనుకుంటున్నాను...నాకు నువ్వుకావాలి ... నాకు ఊపిరికావాలని, ప్రాణంకావాలని, జీవం కావాలని ఎంతసహజంగా వాంఛిస్తానో అలాగే నువ్వు కావాలని కూడా....అవి లేకపోతే నేనెల్లా బ్రతకలేనో నువ్వులేక పోతే కూడా అల్లానే. ఈచీకట్లో .... ఈ దోమలతో...."

కామేశం వ్రాసిన ప్రతీ అక్షరమూ అతని గుండెల్లో రగిలిన దుఃఖాన్ని వ్యక్తంచేస్తున్నాయి. కామేశం మోకాళ్ల మీద తలపెట్టుకొని కళ్లనీళ్లు పెట్టుకొన్నట్టు, భోజనంమాని సత్యాగ్రహం చేసి కృశించి పోతున్నట్టు, ఇకనైనా ఆమె తన జవాబుతో ఓదార్చి అతను కోరినట్టుగా లేచిపోక పోతే ఆ అమాయక హృదయం చటుక్కున ఒక్కసారి ఆగిపోనున్నట్టు ఆ అక్షరాలు సరోజకు చెప్పాయి.

సరోజ ఆ ఉత్తరం చెప్పిన మాటలు విని కొంత నవ్వుకొంది; కొంతగర్వపడింది; కొంతజాలిపడింది. ఈసమస్యను ఎలాగో తేల్చక తప్పదనుకొంది.

ఉత్తరం అడుగున చేవ్రాలుకేసి చూసింది. పేరేమీలేదు. ఆ ఉత్తరం ఎవరు వ్రాశారో తనకు తెలియనిదికాదు; ఇది వరకు అదేదస్తూరి ఉత్తరాలు ఆమెకెన్నో వచ్చాయి.

సరోజ ఆ ఉత్తరాన్ని పట్టుకొని పరధ్యానంగా ఆలోచిస్తుంటే ఆమెభర్త వచ్చాడు. వస్తూనే నాగేంద్రం 'ఉత్తరం వచ్చిందా?' అన్నాడు.

ఏదో ఆలోచిస్తూనే సరోజ "ఊఁ" అంది.

"ఏదీ ఇలాతే" ఏదోఆలోచిస్తూన్న సరోజ ఆ ఉత్తరాన్ని భర్తచేతి కందించింది. భర్త యాదాలాపంగా అందుకుని ఆమెకేసిచూస్తూ

"ఇంకా తల దువ్వుకోలేదేఁ?" అన్నాడు.

సరోజకు అప్పుడే మెళుకువవచ్చింది. భర్త, అతని చేతిలోని ఉత్తరం — రెండూ ఆమెకేసి చూస్తున్నాయి. సరోజ ముఖంచిట్లించుకొని

"ఆఉత్తరం చూశారా?" అంది.

"ఏఁ"

"ముందుచూడండి. మనిషి జన్మ ఎత్తిన తరవాత బుద్ధిఉండాలి. బుద్ధిలేని తుంటరులికి బుద్ధిచెప్పలేని మగాళ్లు ఛస్తే నయం."

ఉత్తరం పూర్తిగా చదివి భర్తకుంచుకున్న కళ్లతో నవ్వాడు. ఎవడో వెర్రి వెధవ తనభార్య పాతివ్రత్యాన్ని గ్రహించకుండా తన లుచ్ఛాతనం బైటపెట్టుకున్నాడు.

"ఎవరంటావ్?"

"ఇంకెవరు ? ఆశేషువెధవ. కిటికీ లోంచి లోపలికి విసిరేశాడు....వెర్రివాడి పెళ్లాం వాడకంతా వదినె అని."

"బుద్ధి చెప్పిస్తానులే."

"ఇంకా మెల్లగా అంటున్నారు ! వీపు చిట్లకొట్టక. మన ప్రయోజకత్వం ఇలా ఉండబట్టే...."

భర్త ఆరాత్రి చాలా పేపటిదాకా శేషువెధవని ఎలా శిక్షించటమా అని ఆలోచిస్తున్నాడు. పతివ్రతల జీవితాల్ని, మానధనాన్నీ రచ్చబండ కీడ్చాలని వాళ్ల ఆశయం కావొచ్చు. రావణున్ని శ్రీరాములువారు మర్దించినట్టు, కీచకుణ్ణి భీములువారు తాడించినట్టు ఈ కలి యుగంలో తను ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సదుము బిగించక తప్పదు. ఆ దృఢ సంకల్పంతోనే చివరికి నిద్రపోయేసరికి రాత్రి పన్నెండుదాటి ఉంటుంది.

* * * *

సరోజ వ్రాసిన ఉత్తరాన్ని కామేశం చదువుతున్నాడు.

"....మీరు వ్రాసినఉత్తరాన్ని చదివి వెర్రిదానిలా, చంటిపిల్లలా వెక్కివెక్కి ఏడ్చాను. తలగడ యావత్తూ కన్నీటితో తడిసిపోయింది. చివరికి మావారు కూడా నన్ను ఓదార్చవలసి వచ్చింది. కారణం ఏమిటని ఆయన అడిగారు. చచ్చిపోయిన మాఅమ్మ జ్ఞాపకం వచ్చిందని చెప్పాను. నాతోబాటు ఆయన కూడా ఏడ్చారు. మీరు తెల్లారకట్ల మూడు గంటలకి బండి తెచ్చి వీధిలో ఉంచండి. చడీచప్పుడూ లేకుండా బండిలో పడతాను. ఆతరవాత మీరన్నట్టే కలకత్తాకి..."

ఆతరవాత సంగతి కామేశానికి తెలుసు. అయితే ఈఉత్తరం పూర్తికాకుండానే కామేశం దుఃఖపడ్డాడు. సరోజ

గాని, ఆమెభర్తగాని — ఇద్దరూ గాని ఏడ్చారనికాదు. ఆడవాళ్ళకీ ఆడవాళ్ళని ప్రేమించే మగవాళ్ళకి నీళ్ళకడవనెత్తి మీదనే ఉంటుంది. ఆ సంగతి కామేశానికి తెలుసు. అయితే కామేశం బాధల్లా

"...ఈదొంగముండ వస్తానంటోంది సరే. చేతిలో కానీ డబ్బు లేకుండా నా ప్రాణానికి గుదిబండలా తయారైతే ఎట్లా? ఉన్నపీడతోనే ఛస్తూంటే ఇదో శనిగ్రహం కూడానా?"

మొన్న మొన్ననే తనకి పుట్టిన కూతురు, ఇంట్లో ఇవిలేవని అవిలేవని అను నిత్యం సాధించే పెళ్లాము, ఎన్నటికీ ఎదుగూ బొదుగూ లేని ఉద్యోగం అన్నీ కామేశానికి జ్ఞాపకం వచ్చాయి. అజ్ఞాపకంతో కళ్లు తడిచేసు కొన్నాడు కామేశం.

* * * *

సరోజ వ్రాసిన ఉత్తరాన్ని ఆమెభర్త చదువు తున్నాడు. "...నేను మిమ్మల్ని విడిచి వెళ్లిపోవలసి వచ్చినందుకు విచారిస్తున్నాను. మనంగడిపిన ఆరేళ్లలోనూ మన దినచర్యలో మార్పురాకపోవటమే దానిక్కారణంఅవంటిళ్లు,పొయ్యి, పడకగది చదివినపుస్తకాలే చదవటం, పీల్చినగాలినే విడవటం—ఇవేనాకు దుర్భరాలయ్యాయి వాటన్నిటినీమార్చుకోవాలంటే మిమ్మల్ని కూడా మార్చకతప్పలేదు. విశేషమైన ప్రేమతో మిమ్మల్ని విడవలేక విడిచివెళ్లి పోతున్నాను. మీ ఆరోగ్యం జాగ్రత్తగా కాపాడుకొండి. వేళపట్టున భోజనం చేస్తూండండి. చిరుతిళ్లకి దురలవాట్లకి లోనుగాకండి. లోనయితే నామీదఒట్టు. మీకు నా ముద్దులు."

ఉత్తరం చదువుకొని ఆమెభర్త అను కున్నాడు.

"పాపం ఆవెర్రిదానికి నేనంటే ఎంత ప్రేమ! నన్ను విడవలేక ఎంతదిగులు! ఎవడో దొంగ వెధవ అవిణ్ణి మోసగించి లాక్కు పోతున్నా కూడా నామీదనే ప్రాణంపెట్టు కొంది పాపం. వెర్రిది కాకపోతే తెల్లనివన్నీ పాలూ నల్లనివన్నీ నీళ్లూ అనుకుంటుందా? తన వియోగం భరించలేక ఏబజారు సరుకు వెంబడోపడి వళ్లుకుళ్ళ బెట్టుకుంటా నేమోనని దాని భయం."

అనుకుని ఆ ఆలోచనకి గుండెకరిగి కన్నీళ్లు కార్చాడు. తన ఈ దుఃఖాన్ని ఓదార్చటానికి ఆవిడలేదని మరీ దుఃఖ పడ్డాడు. ఆవిడేలేకపోతే ఆవిడలేచి పోయిన దుఃఖాన్ని తాను ఎవరితో చెప్ప గలడు?

ఆంజనేయులు కామేశం ఉత్తరం చదువు తున్నాడు:

"....ఇవాళనేను చాలా విపత్తులో ఉన్నాను. నన్ను ప్రేమించిన ఫలానా వారి భార్య నేటనుంచి నాకు భార్యకాబో తోంది. ఆ అమృతమూర్తి నావియోగం భరించలేక ఏమైనా నాతో కలకత్తా పోతానంటోంది. ఆవిడదగ్గర డబ్బు పుష్కలంగా ఉంది. కాని, ఎటొచ్చీ కానీ

కూడా దగ్గరలేని వాణ్ణినేనే. ఈదుస్థితిలో మొదటి నాడే ఆవిణ్ణి నేను డబ్బు అడగటం నాకు మంచిదిగా తోచలేదు. అడిగితే ఆవిడ ఏమనుకుంటుందో. అందుకని ఈ ప్రేమ ఆపత్తు సమయంలో నాకు నువ్వొక ఉపకారం చేయాలి. ఒక్క ఏభైరూపాయలు. ఈ నెలా ఖరికి పంపించివేస్తాను. అప్పటికి పాతబడుతుంది కనుక ఆవిడదగ్గర్నుంచి పుచ్చుకోవచ్చు...ఇది నాజీవితరహస్యం! ఈరహస్యాన్ని కాపాడగల ఆప్తమిత్రుడివి నువ్వొక్కడివే. ఈక్షణంలో నువ్వు బదులిచ్చిన మొత్తం నీకు కాఫీఖర్చంత. దురవస్థలో ఉన్న ఒక స్నేహితుడికి ఆమాత్రం నువ్వుచేయక తప్పదు. ఈ సంగతులేమీ నువ్వు సత్యంతోగాని, సుబ్బారావుతోగాని, శేషాద్రితోగాని చెప్పవద్దు. ఆమెనాకు దుర్భర మైనప్పుడు నీఆజ్ఞ ప్రకారమే వర్తిస్తాను."

ఇదేఉత్తరాన్ని, ఆఖర్నున్న పేర్లలో మార్పులతో సత్యం, శేషాద్రి, సుబ్బారావు గార్లు కూడా పదేసిసార్లు చదువుకున్నారు.

చదువుకొని నల్గురూ నిట్టూర్చారు. చదువుకొని నల్గురూ తమ ఔదార్యాన్ని ప్రకటించారు. దాని ఫలితం రెండు వందలై కామేశం సపత్నీ సమేతంగా కలకత్తా చేరాడు.

ఆంజనేయులు ఒక్కడూ కూర్చున్నప్పుడు అనుకున్నాడు.

"ఒక పందికి పన్నీరుబుడ్డి దొరికింది; ఒక మొండి వాడికి మొగలిపువ్వు దొరికింది.

"పోనీ. కాని, ఆ స్థానంలో ఏదీ ఎక్కువ కాలంఉండలేదు. నీరు పల్లానికి ప్రవహించినట్టు, సూర్యుడు తూర్పున ఉదయించినట్టు — ఆఖరికి అంతాసవ్యం కాకతప్పదు.

"ఒక్కచచ్చు ఏభైరూపాయలతో ఒక స్త్రీ ప్రియుడి పౌరుషాన్ని, ఆస్త్రీ జీవితాన్ని నేను కొనేసినట్టే. లేకపోతే తన్నుమాలిన ధర్మమూ, మొదలుచెడ్డ బేరమూ ఉంటుందా?"

ఆంజనేయులు అనుకున్నదే సత్యం అనుకున్నాడు సత్యం అనుకున్నదే శేషాద్రి అనుకున్నాడు; శేషాద్రి అనుకున్నదే సుబ్బారావు కూడా అనుకున్నాడు.

ఈవిషయంలో ఆ నల్గురూ ఒక్క త్రాటిమీద నడిచారు.

* * * *

ఆనల్గురు మిత్రుల మాటా ఏమోకాని సరోజ వేరొకలా అనుకొంది:

"...ఎంతకాలం నూతిలో కప్పలా మ్రగ్గిపోతానుకనుక! మనిషికి విలువలు రావాలంటే ముందు ముఖ్యమైనది డబ్బు. ఆ తరువాత అందం. డబ్బులేని వాళ్ళు అందాన్ని అమ్మి డబ్బు సంపాదించుకోవాలి. డబ్బు సంపాదించుకున్నాక అందాన్ని ఆనందించవచ్చు. ఈరోజుల్లో

డబ్బుకు దగ్గిరదారి సినీమా. దారి పొడుగునా — దుష్ట కాలంకనుక — ఒక ఎస్కార్ట్ ఉండాలి. మనకామేశం ఉండనే ఉన్నాడు. సరేచూద్దాం.”

*   *   *   *

కామేశం వ్రాసిన ఉత్తరాన్ని అతని భార్య చదువుతోంది.

“...ఈపాటికి మనవూళ్లో ఒక చిన్న గందరగోళం లేచేఉంటుంది. తద్వారా నేను చేసిన అపచారం నీకీపాటికి తెలిసే ఉంటుంది...నువ్వే చెప్పు ఏంచేయమంటావో. వెధవజీతం డబ్బులన్నీ నీరోగాలకీ రొష్టులకీ చాలటంలేదాయె. ఇక సంసారం గడిచేదెట్లా. మనమిద్దరమూ సుఖంగా బ్రతకాలంటే మనకు డబ్బు కావాలి. అప్పన్నంగా డబ్బు రావాలంటే డబ్బున్న ఆడదిరావాలి. అది వచ్చింది. అంటే వెయ్యిరూపాయలన్న మాట. ఆడబ్బున్న ఆడది అందమైనదైతే డబ్బున్న స్నేహితులు కూడా వస్తారు దాని ఫలితం నాలుగు ఏభైలు రెండువందల రూ పా య లు. పోగా మామూలు జీతం వంద. మొత్తం పదమూడు వందలు. దాన్నివదులు కున్నందుకు లంచం రెండు వందలు. మొత్తం పదిహేను వందల ఆదా. నాకు శ్రీకాకుళం ట్రాన్స్‌ఫర్ అయింది. నువ్వూ పాపాయీ ఈనెలాఖరుకు రండి. ఖర్చుల నిమిత్తం వందరూపాయలు పంపిస్తున్నాను....ఉత్తరం ఆలస్యంగా వ్రాసినందుకు క్షమించు.”

ఆ ఉత్తరాన్ని చదువుకొని అతని భార్య నిట్టూర్చింది. ఈఉత్తరం ఒక్కరోజు ఆలస్యంగా అంది ఉన్నట్టయితే శ్రీనివాసరావు ఆమెకు వ్రాసిన ఉత్తరం పనిచేసిఉండేది.